

Lobota

Uredništvo in upravnništvo Kranj, Bleiweisova 7 — Čekovni račun št. 17.497 — Rokopisi se ne vračajo
Izhaja vsako soboto — Naročnina mesečno Din 4,—, četrtletno Din 12,—, polletno Din 25,—, celoletno Din 45,— — Inserati po tarifi

Leto II.

Kranj, 23. aprila 1938

Štev. 17.

Misli ob Daladierovi vladi

Sedanja francoska politika je mnogim poštenim demokratom uganka. Zmedo povečuje podkupljeno časopisje, ki na vse grlo kriči o razpadanju ljudske fronte v Franciji, slabosti francoske države in o ničevosti francosko-sovjetske zveze.

Ali je s padcem Blumove vlade res razpadla tudi francoska ljudska fronta? Ko so se l. 1934 združile francoske demokratične skupine (radikalni socialisti, socialisti, komunisti), se niso združile s tem namenom, da bi prišle na vlado, temveč zato, da bi preprečile fašistom državni udar, na katerega so se fašisti pripravljali. Šele pozneje so združene demokratične skupine začele računati tudi z možnostjo, da bi sestavile svojo vlado, ki bi izvajala program francoske ljudske fronte. Po volitvah v l. 1936, ki so prinesle demokratičnim skupinam, združenim v ljudski fronti, ogromno večino in popolno premoč v parlamentu, je možnost ljudsko-frontaške vlade postala uresničljiva. Toda kljub vsem vladam, ki jih je francoska ljudska fronta doslej sestavila, se smisel ljudske fronte ni nikdar omejil samo na ozek okvir vlade in vladne politike. Francoska ljudska fronta je slej ko prej ostala to, kar je bila že od vsega začetka, to je branik, ki je varoval in varuje Francijo pred fašistično diktaturo. Dejstvo, da današnja Daladierova vlada ni vlada ljudske fronte, ne pomeni, da je francoska ljudska fronta razpadla. O tem razpadu bi bilo mogoče govoriti šele takrat, ko bi se kaka skupina, ki sestavlja ljudsko fronto, ločila od ostalih demokratičnih skupin in začela podpirati domače in tuje fašiste.

Prav tako so prazne govornice o slabosti francoske države. Francoska država je pač tako slaba kot so slabe vse kapitalistične države, ki jih razkrajajo osnovno nasprotje med kapitalisti in proletariatom. Da je Francija kapitalistična država, da je državna oblast samo orodje v rokah velekapitalistov, to je pokazal padec Blumove vlade tako nazorno, kakor se to morda še ni zgodilo v vsej zgodovini meščanske družbe. Blumovo vlado je vrغل senat, v katerem sede skoro sami zastopniki znanih „200 družin“, t. j. tistih družin, ki so si prilastile vsa velika francoska podjetja od težke industrije do časopisja. Peščica krvošesov, ki sedi francoskemu narodu za vratom, je torej premagala voljo večine francoskega naroda. V tej razdvojenosti je v resnici velika slabost, toda ta razdvojenost je še mnogo večja v sosednih, posebno takozvanih avtoritativnih državah, kjer ljudstvo sploh nima priložnosti, da bi nadziralo državno oblast, ki služi samo finančnemu kapitalu in njegovim imperialističnim težnjam. Niti v eni avtoritativni državi bi se ne moglo zgoditi to, kar se je po padcu Blumove vlade zgodilo v Franciji, če bi smelo ljudstvo v resnici svobodno odločati in če bi lahko v resnici svobodno izbiralo svoje zastopnike. Pobesnili so vražniki vsega, kar je v korist širokim ljudskim množicam, so vsi veseli pričakovali, da se bo s padcem Blumove vlade dal francoski proletarijat izzvati iz nepremišljenim dejanjem, ki bi ga izločila iz francoskega političnega življenja. Francoski delavski razred in njegovi zastopniki pa so tudi v najtežjem trenutku ohranili mirno kri in trezno premislili svoje nadaljnje korake, ki jih morajo napraviti v korist večine francoskega naroda. Z nepričakovano hladnokrvnostjo so pozdravili Daladierovo vlado in tako izvili orožje, ki je

„Resnica zmaguje“

(Geslo v grbu čehoslovaške republike)

Vprašanje manjšin v ČSR predstavlja danes politiko trojanskega konja. Reakcionarni tisk Evrope, na čelu z nemškim, je zagnal krik in vik, kot da sudetskimi Nemcem vlečejo „Čehi kožo s telesa.“

Istočasno smo mogli brati svečane izjave osebnosti Velike Nemčije, da narodni socializem spoštuje vsak narod in da ne želi potujčevali tujih manjšin. Gradiščanski Hrvati so dobili zagotovilo: Zvestoba za zvestobo, ker so glasovali za „Anšlus“.

Nas Slovence, ki imamo eno tretjino svojega ozemlja pod tujo oblastjo in poleg tega še nekaj stotisoč izseljencev, zanima prav posebno, katere države omogočajo svoboden razvoj tudi onim narodom, ki jih je zgodovina huje premelavala in razkosala.

Čehoslovaška ima zelo mešano prebivalstvo: Čehi in Slovaki tvorijo 73% prebivalstva, Nemci 20%, ostali so Madžari, Rusi in Poljaki. Nemci, ki jih je največ v Sudetih, ne živijo strnjeno, ampak tvorijo večje ali manjše otoke med Čehi ali Slovaki. Na severni meji, ob Rudnih gorah živi 1.190.000 Nemcev in 293.000 Čehov, na vzhodu v Sudetih 67.000 Nemcev in 180.000 Čehov, na zahodu 195.000 Nemcev in 375.000 Čehov, ob lzerskih gorah 726.000 Nemcev in 455.000 Čehov. Če prištejemo še manjše jezikovne otoke, v okraju Moravska Ostrava 24.000 Nemcev in 106.000 Čehov, v južni Moravski 130.000 Nemcev in 331.000 Čehov ter male nemške naselbine na Slovaškem, dobimo, da živi v ČSR 3.190.000 Nemcev (vse prebivalstvo 14,8 milijona). To je približna narodnostna razporeditev. Na celokupnem ozemlju, ki ga Nemci štejejo za svoje, je 48,4% nemškega prebivalstva, ostali pa so Čehi.

Češka je demokratična država in velja demokracija za vse, tudi za Nemce. Zato so češki Nemci razvili svoje politično, kulturno in gospodarsko delovanje. V gospodarskem oziru

bilo naperjeno proti njim, iz rok svojega mogočnega sovražnika v senatu in izven senata. Kaj so s tem dosegli? Onemogočili so zmago desnice; ustvarili so tako ravnotežje sil, da bo desnica celo nemogoča, v umetnimi vladnimi krizami povzročati zmedo v vrstah ljudske fronte; ljudska fronta bo z geslom, da je treba združiti vse sile proti zunanjim, fašističnim sovražnikom francoskega naroda, lahko še tesneje strnila svoje vrste in zbrala še večji del francoskega naroda; če bi desnica nastopala proti temu geslu, bi se sama razkrinkala in se pokazala takšna, kakršna je: francoski narod bi videl, da je senatorska desnica samo na jeziku domoljubna, v resnici pa je izdajalska in bi bila pripravljena, pripeljati na oblast tudi v Franciji Hitlerja, da bi le ostali njeni trusti in karteli nedotaknjeni. Zdi se torej, da bo Daladierova vlada kljub svojemuh prehodnjemu značaju dolgotrajna in da bo ta odmor koristil ljudski fronti. Poleg tega pa bo med tem odmorom francoski narod izpolnil svojo najvažnejšo nalogo: organiziral bo nezlomljiv odpor demokratičnega ljudstva proti fašističnim napadalcem, ki se pijani uspehov hočejo lotiti tudi Francije.

V tesni zvezi s francosko notranjo politiko je tudi njena zunanja politika. Kapitalistična država more voditi samo kapitalistično zunanjo politiko. Ker pa je bila vlada ljudske fronte demokratična vlada, zato se je mogla opirati

so Nemci enakopravni v vsem: pri davkih, državnih dobavah, delovnih pogojih itd. Vpliv nemškega kapitala je celo znatno večji kot pa kaže razmerje v številu prebivalstva. V kulturnem oziru imajo Nemci vse, kar imajo Čehi: tisk, svoje šole, od osnovnih do univerz, nemški jezik tudi v uradnem poslovanju, svojo književnost in umetnost. Kulturni razmah in delovanje čeških Nemcev je dosti na večji višini, kot v tretjem Rajhu. Politično so Nemci razdeljeni v več strank. Najmočnejša je nemško-sudetska stranka Konrada Heinleina, ki se ji je v zadnjem času priključila tudi krščansko-socialna stranka. Heinleinova stranka deluje popolnoma v hitlerjevskem smislu. Proglašala svoj politični monopol nad vsemi Nemci na Češkem, „glajšalta“, vse stranke in organizacije, ki se ji priključijo. Vodja Heinlein sme govoriti proti vladi veliko več, kot so smeli nekdanji Čehi proti cesarski vladi. V vladi so vedno po 2—3 nemški ministri. Sedanje zahteve Heinleina so: razpis občinskih volitev, ki naj se izvedejo zaporedno in razdeljeno po okrožjih, prost uvoz vseh listov iz Nemčije, šolska samouprava, pomilostitev njegovih polit. obsojencev in upravna avtonomija za nemško ozemlje. To so zahteve, ki naj v praksi izpremenijo bratsko republiko v federalno državo raznih narodnosti. Sudetski Nemci so že l. 1918 skušali ustvariti tri lastne nemške republike in jih spojiti z Nemčijo. Federativna ureditev Čehoslovaške republike bi bila prvi korak k likvidaciji ČSR.

Henlein nima organiziranih na svoji strani vseh Nemcev. Neodvisni demokrati, zveza nemških katolikov, nemška socialdemokratska stranka in še razne druge organizacije so ostale zveste vladi. Od vseh čeških Nemcev je približno 60% za Henleina.

Hitlerjevski Henlein pa je dobil svoje zaveznike v Madžarih in Poljakih ter patru Hlinki, voditelju slovaške

samo na demokratične države in tu v prvi vrsti na Anglijo. V Angliji pa vodijo politiko konservativci v korist angleškega imperializma, ki vidi glavnega sovražnika v Sovjetski zvezi. Zato so Angleži tako popustljivi pri pogajanjih s fašističnimi državami, zato hočejo vedno sklepali z njimi neke žentlenske sporazume, čeprav imajo opravka z znanimi „žentlmeni“ iz Abesinije in Španije. Francija mora slediti tej angleški politiki, če se noče navezati samo na Sovjetsko zvezo, čeprav ima Sovjetsko zvezo za edino pravo in resnično zaveznico, ki bi ji takoj in brezpogojno prišla na pomoč. Kdor se zaveda, da je Francija kakor Sovjetski zvezi glavno načelo ohranitev miru, ta bo razumel, zakaj se Francija ni dala izzvati fašističnim vojnim hujskačem. Avtoritativne države bi rade zvalile krivdo za novo svetovno vojno na druge rame, toda to se jim ne bo posrečilo. Končno bodo morale same čisto odkrito napraviti zadnji korak in ta bo usoden zanje.

Francoska politika je torej kos svojim težkim nalogam. Da ni enostavna in preprosta, kakor bi želeli tisti, ki hočejo z glavo skozi zid, tega pa niso zakrivili posamezni francoski politiki, ki so sicer tudi idealisti, temveč težke in zapletene razmere, v katerih danes ves svet rešuje svoja politična vprašanja. Končna rešitev pa bo najbrž zelo preprosta in ne bo nobeno novo odkritje.

Ustava kralj. Jugoslavije

§ 4. Državljanstvo je v kraljevini eno. VSI DRŽAVLJANI SO PRED ZAKONOM ENAKI. Vsi uživajo enako zaščito oblastev.

Zakon o tisku

§ 1. Tisk je svoboden. Svoboda tiska sestoji iz tega, da se neovirano izražajo misli v novinah ali drugih tiskanih predmetih...

ljudske stranke. Ne čudimo se poljskim in madžarskim iredentistom, da skušajo razbiti republiko; toliko bolj nas pa začudi, kako bi mogel slovaški narod, ki je pod Madžari bil popolnoma brezpravna raja rušiti republiko, ki mu je dala šole, dvignila gospodarstvo in kulturo, omogočila razvoj in vstop v vrste kulturnih, svobodnih narodov. Hlinka, ki paktira z največjimi zatiralci slovaškega naroda, s Sidorjem, Eszterhazyjem in Jehlicsko, je izgubil zaupanje slovaškega naroda, o čemer nas prepričajo številne izjave vodilnih ljudi slovaške ljudske stranke in protesti in izstopi celih organizacij iz stranke. Poleg tega pa moramo še vedeti, da je od 47 slovaških poslancev Hlinkovih samo 20, ostalih 27, toraj večina, pa pripada strankam, ki so vladi zveste. Značilno za mednarodno gonjo, (organizirano od nemške strani) proti Čehoslovaški je tudi to, da so nekateri angleški listi pisali, da predstavljajo Čehi pravzaprav manjšino napram ostalim narodom. Na to pisanje so odgovorili prijatelji Čehoslovaške, da Čehi in Slovaki tvorijo tri četrtine prebivalstva republike. Poljska manjšina, ki ima 70.000 ljudi, ima v parlamentu dva poslanca. Čehoslovaška vlada bo pravice manjšin zagotovila s posebnim manjšinjskim statutom, kjer bodo uzočkonjene vse sedanje pravice narodnih manjšin. Spremembe ustave pa ne bo dopustila. Trojanski konj hitlerjevcev na Češkem je prezgodaj pokazal, kaj nosi v svojem trebuhu.

Manjšinska vprašanja Čehoslovaške se rešuje javno, pred vsem svetom. Poglejmo kako se postopa z manjšinami v drugih državah. Pol milijona tirolskih Nemcev in pol milijona Slovencev v Italiji nima nobene šole, kaj šele kaj drugega. 1.200.000 Poljakov v Nemčiji ima 20 šol, dočim ima 70.000 Poljakov na Češkem 84 šol (med njimi tudi učiteljske). Nemci v Poljskem koridorju (Pomorjansko) tvorijo komaj 8% vsega prebivalstva, pa si lastijo celo Pomorjansko.

Vidimo, da uživajo svobodo narodne manjšine na Češkem, kjer vlada demokracija, vidimo, da v državah, kjer ni demokracije, ni svobode, tudi ni pravice za narodne manjšine.

Bistvo manjšinske politike v ČSR se lahko označi z naslednjim (iz govora g. konzula Mynovskega): „Mi se trudimo, da omogočimo boljše življenje, zaslužek in izobrazbo vsem, da slovaškimi pa tudi nemškimi delavcem in kmetom ni treba gledati čez mejo za odrešitelji, ker je življenje v republiki boljše kot pri naših sosedih.“

„Nekje na Gorenjskem...“

„Domoljub“ poroča v svoji 15. številki na strani 15 točno takole:

„Nekje na Gorenjskem se je zgodil strašen in nadvse pretresljiv dogodek. Neki fant je ljubil dekle, pa se je zaklel: „Če te ne bom vzel za ženo, naj me hudič vzame!“ Čez nekaj časa se je poročil z drugo. Prišel je čas, da je njegova žena porodila. Kakšno razočaranje! Otrok ni bil ustvarjen po človeški podobi in je imel na glavi roge. K sreči je takoj po rojstvu umrl.“

Tako piše v prosvitljenem XX. stoletju časopisje, ki bi moralo biti po prezvišenega lavantinskega škofa Ivana Jožefa besedi v službi resnice in pravice in ljubezni. Gotovo pa je, da izvira ta nesrečni fant iz kake „boljše“ katoliške družine, če ne iz „naših fantov“ samih, ker bi sicer „Domoljub“ navedel tudi ime in kraj, kjer se je ta grozni dogodek vršil. O, ubogo ljudstvo...

LJUDSKA UNIVERZA

V petek, 22. 1. m. ob 8. uri zvečer
predava

g. dr. Fran Zwitter

„O naši severni meji“

Nemški most v Čehoslovaški

Da položaj čehoslovaške republike po zadnjem političnem prevratu v Avstriji ni preveč razveseljiv, nam najboljše potrjujejo nemška razmotrivanja o razmerju Velike Nemčije do Čehoslovaške. Graška „Tagespost“ je v svoji velikonočni številki priobčila pod gornjim naslovom članek, ki se tiče tega predmeta in katerega je napisal znani Robert Mayr. V svojem članku ta vneti pobornik velikonemške ideje na polju „znanosti“ takole razpreda svoje misli:

Vsled obeh nemških narodnostnih polotokov, šleskega in avstrijskega, je postalo češko ozemlje klin v Srednji Evropi. To velja samo za Češko, ne pa za Slovaško in zato ne moremo govoriti o nekem zapadno-slovanskem klinu. Ta klin predstavlja ravno na najožjem mestu tudi v narodnostnem oziru ranljivo točko, ker je naseljen z Moravci, katere so Čehi nacionalno priključili sebi šele z močnejšo literarno in politično (!) udarnostjo v dobi narodnega prepoda. Ta ranljiva cona ima geografske vzroke, saj veže sev. nemško nižino z donavsko kotlino in Črnim morjem. Moravska in Šlezija sta na tem mestu, če izvzamemo kompaktno obrobno področje, posejani z nemškimi narodnostnimi otoki tako nagosto, da more popotniki, ki hodi skozi te kraje, spati samo v nemških posteljah. Te ranljive cone spričo tega ne moremo smatrati za koridor, pač pa prostodušno lahko govorimo o nacionalnem mostu, katerega oporniki so ravno ti otoki, ostanki starega kolonizacijskega gibanja.

Svoj članek zaključuje g. Mayer dobesedno takole: „Čehi so kmalu spoznali nevarnost, ki jo predstavljajo nemški otoki v ranljivi coni. Zato so se borili že pred vojno in po letu 1918 z brutalnim in neprikritim nasiljem zlasti proti otokom v Jihlavi, Brnu in Olomucu. Naval češke nasilnosti je mogel težko poškodovati nemški most, ker ga je podpirala praška vlada. Napadi so mogli oddobiti marsikak kamen mostu, toda stebrov niso mogli odstraniti, oni stoje še trdno in nosijo lok, ki je vezal med seboj severno in južno nemško Vzhodno marko“.

Ruska Velika noč

Ker so glasom poročil našega tiska, ki je v službi resnice, v Rusiji že davno požgali vse cerkve in pomorili vse duhovnike, zato bo naše čitatelje gotovo zanimalo, kako opisuje rajhovska „Frankfurter Zeitung“ — o kateri se pač ne more trditi, da simpatizira z Rusi ali pa celo z boljševiki — predvelikonočno razpoloženje v današnji Rusiji. Navajamo le par odstavkov:

Pri približnem opazovanju se pokaže, da prihajajo stari običaji vedno zopet na dan, da dvajset let komunizma ni zadostovalo za zbrisanje navad, katere je prevzelo krščanstvo od poganskih dob. Rusko-pravoslavna Cvetna nedelja pade letos na našo Veliko noč. Okoliški kmetje iz kolhozov prinašajo že vse dni v prestolico (Moskvo) tradicionalne mačice, s katerimi krasé verniki na veliki teden svoje ikone, svoje svete podobe. Na Cvetno nedeljo se vidi vse obiskovalce cerkva s šopki mačic, v katerih tiči lojena sveča. Tudi Mestni vrtnarski urad se hoče uveljaviti pri tem poslu in prodaja to cvetje v svojih trgovinah in na stojnicah za rože. Ravnotako poslujejo tudi državne trgovine z življenskimi potrebščinami vsled sedaj povečanega povpraševanja po slaščicah in pecivu. Verniki prinašajo to pecivo obenem s pirhi in umetnimi cvetlicami na Veliki petek ali soboto v cerkev, kjer ga duhovnik blagoslovi. Od blagoslovljenih jedil dobe tudi umrli svoj del s tem, da se polaga na grobove ranjkih sorodnikov kolače, sir in velikonočna jajca. Ta običaj je še danes v navadi.

Pazimo, kaj čitamo!

Zgodilo se mi je v Celju, ko sem vprašal v največji knjigarni po neki slovenski knjigi, da so mi odgovorili: „Slovenske literature nimamo; želite kaj nemškega, prosim?“ Vedno vidi človek po kavarnah in drugih javnih lokalov, da je dve tretjini listov in revij nemških. V večjih trafikah dobite na prodaj od tujih listov po dva do tri češke, dva francoska, par italijanskih, enega angleškega ter trideset nemških listov. Tudi na Gorenjskem imajo mnogi lokali samo en domač dnevnik, pa dva nemška.

Še slabše je z revijami. Tu nemške prevladujejo povsod. Nekdaj je Hitler zelo naslopal proti umazanemu židovskemu šundu, toda današnje nemške revije s svojo pornografsko vsebino in slikami ter v plehkosti z lahkoto dosega nekdanji šund!

Če se potegujemo za slovensko kulturo in se hočemo braniti nemškega vpliva, nam ne sme biti vseeno, kakšne liste čitamo. Zato se brigajmo, da last-

niki kavarn in gostiln naročajo dobre inozemske liste. Zahtevajmo nemške liste, ki izhajajo na Češkem, potrudimo se čitati srbske in hrvaške liste, pa tudi francoske in češke. Ti niso sovražni Slovanstvu in naši kulturi. Če bomo posvetili večjo pažnjo domačemu tisku, bo tudi pri nas mogoče dobiti sredstva za izboljšanje naših revij in listov. Glejmo samo Čehe, kako visoko stoji njihov tisk nad nemškim!

Večja narodna zavednost v vseh vprašanjih je v tem času več nego potrebna. Vedeti moramo, da Nemci ne bodo čez noč postali naši gospodarji, ampak, da bodo poskusili s počasnim kulturnim in gospodarskim prodiranjem nas omamiti. Tudi v trgovini in industriji se nemškutari mnogo preko potrebe. Tiskovine in dopisovanje mnogih podjetij je še vedno nemško. Mi nismo proti znanju in učenju nemškega jezika, ki ga rabimo pri slikah z Nemci. Toda doma, med Slovenci pa hočemo rabiti svoj jezik, čitati svoje liste!

Kulturna politika v Jugoslaviji

Naš prosvetni minister Dimitrije Magarašević je dal dopisniku nekaj dobro znane in zelo ugledne dunajske „Freie Presse“ sledečo izjavo o potih in ciljih jugoslovanske kulturne politike:

„Po stanju ljudske izobrazbe imamo dve Jugoslaviji, Jugoslavijo pismenih in Jugoslavijo analfabetov. Prva naloga kulturne politike v Jugoslaviji je torej, da se ta dualizem v izobrazbi naroda če ne že popolnoma odpravi vsaj zvede na najmanjšo mero. V zapadnih in severnih provincah dežele (mnogo enostavnije: V Sloveniji. . . op. ur.) je nivo ljudske izobrazbe visok, nasplošno pa znaša število nepismenih v centralnih in južnih provincah često nad 50% prebivalstva. Samo 9.4% celokupnega prebivalstva obiskuje v Jugoslaviji ljudske šole, dočim doseže to razmerje v drugih evropskih državah tudi 15%. Tudi v tem oziru obstoja v Jugoslaviji velika razlika med zahodnimi in severnimi ter med centralnimi in južnimi provincami. V Dravski banovini, naselbini slovenskega dela naroda, obiskuje ljudske šole 15% celokupnega prebivalstva, medtem ko znaša to število v Vrbaski banovini le 6%. Da bi se dvignila izobrazba jugoslo-

vanskega naroda, se mora predvsem pospešiti ljudskošolska vzgoja. Zato bo tekem prihodnjih mesecev nastavljenih v pokrajinah, katerih izobrazba je zastala petsto novih ljudskošolskih učiteljev“.

V drugem delu se peča gospod minister za narodno prosveto z nadprodukcijo inteligence v Jugoslaviji ter z našimi univerzami in nadaljuje:

„Dualizem jugoslovanske izobrazbe pa prihaja do izraza tudi v celokupnem kulturnem življenju: na eni strani analfabetizem in pomanjkljiva šolska izobrazba, na drugi strani manifestacije najvišje duševne prefinjenosti. Ravno zadnje dni smo imeli v Jugoslaviji troje takih dokazov. . . V Ljubljani, glavnem mestu slovenskega dela naroda je bila ustanovljena Slovenska akademija znanosti in umetnosti. Druga manifestacija je bil festival beograjske, zagrebške in ljubljanske filharmonije v Beogradu. Ob obletnici podpisa prijateljskega jugoslovansko-italijanskega pakta pa je končno otvoril princ-regent Pavel v Beogradu razstavo italijanske umetnosti. . .

Kdor se zanima za cel članek, naj si ogleda velikon. št. „N. Fr. Pr.“ str. 8—9.

PODLISTEK

Po prazniku Vstajenja - zopet stari tempo dela. . .

Za delavci iz tovarn so za dva, tri ponekod celo štiri dni zaprli vrata. S tem so jim naznanili praznik vstajenja. . . Veselo razpoloženi so se vsuli po cestah, hiteli proč od tovarn; večina po opravkih v mesto. Vsak dobro pozna praznične običaje namreč, da k novi obleki pristojata tudi nov klobuk, srajca, kravata, nogavice itd. Tudi čevlji so že obnošeni in razcpani. Toda za vse, kar bi delavec rabil, če tudi neobhodno, največkrat zmanjka denarja. In tako mora naprej mimo mikavnih izložb. Kljub temu pa morajo trgovci priznati, da je delavec najboljši konzument, kajti množina danes pokaže aktivno bilanco. Ta množina pa so delavci, ki so se pred prazniki trli po kranjskih trgovinah. Le da se tega dejstva trgovci premalo zavedajo, sicer bi ob kritičnih momentih bolj podprli delavske zahteve. Zelo so redki oni, ki inserirajo v delavskih listih. Še bolj redki pa so oni, ki bi podpirali delavske strokovne in kulturne organizacije. — Pa zakaj bi, saj delavec mora pri njih kupiti. . . !?

Praznik vstajenja. — Vse je oblečeno v praznične obleke. . . delavec se komaj loči od podjetnika. Saj ne kaže vsakemu svojih žuljavih rok. Saj ti ne pove, da je zmenjal zadnji stotak, samo, da se je mogel obleči kot človek, kateremu se v sodobni družbi ne odmikajo. Tudi svoje telo si je očistil. . . V petek in soboto pred prazniki je bil naravnost naval v kopalnišču Zdravstvenega doma: nastala je

celo „kriza“ gorke vode. Posebno lahko si je pa očistil svojo dušo; saj je bil skozi celo leto ponižno pokoren svojemu gospodarju. Kar se tiče nepokorščine ob času tekstilne stavke, mu je bilo že lansko leto odpuščeno. . . Če pa je ostal komu kaj dolžan, ni ostal po svoji krivdi, temveč po krivdi svojega podjetnika, ki ga je preveč priščipnil pri zaslužku. Ako pa je živel nemoralno in nekulturno, je krivda družbe, ker ga ni pravilno vzgojila. Da pa ta krivda pade samo na oni del človeške družbe, ki si lasti vzgojo naroda, to je čisto jasno. Tudi nekateri podjetniki so si dali očistiti svoje duše. . . Vse jim je bilo odpuščeno; — ne, da bi popravili en sam v nebo vprijoč greh, greh, ker so delavcem odrigovali na zaslužku. Pa recimo: da jim je bilo odpuščeno vsled tega, ker so naredili trden sklep, da v naprej ne bodo več grešili.

Da prav vse je praznično in čisto. . . Tudi oddaljeni stavbinski delavec si je omel svoje z malto oškropljene hlače in kar na nogah umil čevlje, katerim sta apno in cement že čisto razjedla prvotno usnjato lice. Tako tudi on hoče biti „praznično oblečen“, čeprav je njegov dom, njegove počitnice čez praznike stavba, na kateri je zaposlen. Kdo je njemu rezal „žegen“, to je vprašanje zase. Tudi tega, kakšna je bila razlika med „žegnom“ proletarca in „žegnom“ podjetnika, ne bomo natančno razlagali. Saj si vsak lahko misli. Na eni strani: orehi in druge dobrote v kolaču; na drugi strani: navadno pusto testo. Le pirhi so se razlikovali samo po barvanju; — znotraj pa so bili povsod enaki. . . Toda „žegen“ pa je le bil, pa če prav skromen, seveda pri nekaterih. V marsikateri delavski družini

Položaj obrtnih pomočnikov

„Sobota“ je že pisala o položaju delavstva v posameznih strokah in se mi zdi zato potrebno, da napišem nekaj o stanju, v katerem žive naši obrtni delavci in pomočniki.

Smemo trditi, da je delo po malih obratih mnogo napornjše kakor pa v velikih industrijskih podjetjih. To je tudi razumljivo, saj vemo s kako ostro konkurenco se morajo danes boriti naši obrtniki. Prav ta borba za obstanek je v večini primerov vzrok, da obrtniško delavstvo nima liste zaščite, ki bi jo moralo imeti. Vendar se bodo morale prilike tudi v tem oziru izboljšati. Prva pol k temu izboljšanju pa je že napravljena, če pogledamo resnici korajžem v obraz.

Predvsem se v obrtnih podjetjih ne spoštuje zakon o zaščiti delavstva. Akordni delovni sistem še vedno prevladuje, čeprav je po zakonu zabranjen, razen v primerih, ko more biti tudi v korist delavcem. Delo se po tem sistemu plačuje od komada in mora delavec izrabiti vse sile, če hoče doseči mezdni minimum, ki ga rabi za vzdrževanje. Obrtni pomočnik tudi ne dobi predpisane poviške plače za nadure; največkrat delavec zaradi tega ne zasluži niti toliko kot predvideva zakon o minimalnih mezdah.

Poglejmo sedaj še, kako je s higijenski razmerami v obratih, v katerih delajo delavci s tako slabimi mezdni pogoji?

Izvemši nekaj delavnic, ki vsaj približno odgovarjajo higijenskim zahtevam, je večina takih, da se delo v njih sploh ne bi smelo vršiti. Prostori so premajhni, čiščenje se vrši neredno, dostikrat nimajo delavci na razpolago niti sveže vode, kaj šele brisače.

Opisane razmere bi se dale v mnogočem izboljšati, če podjetniki pokažejo vsaj dobro voljo za to. Delavci pa moramo sami skrbeti, da skupno postavimo utemeljene zahteve in dosežemo sporazum z mojstri. Pogoji za dosego tega pa je organizacija. Zato pozivam vse obrtne delavce, da podpro prizadevanje za snovanje takih organizacij in da postanejo njihovi člani. Mojstri pa naj se zavedajo, da močna strokovna organizacija tudi njim ne bo v kvar, ker se bodo šele potem marsikatera trenja, ki danes otežkočajo delo, uravnala na podlagi složnega sporazuma. Pomočnik

so se v praznikih zopet enkrat do siteda najedli. Kdo bi jim tega ne privoščil? — Ali niso tudi upravičeni?!

Po prazniku vsajenja zopet stari tempo dela. Ko so delavci pred prazniki zapuščali tovarne, so v trenutno veselem razpoloženju domnevali: češ, morda se bo po praznikih le kaj spreminilo. . . Morda bo le manj izkoriščanja in šikaniranja. Toda kakor že tolikrat, tudi tokrat razočaranje. V tekstilnih tovarnah: stari tempo dela naprej; — povsod stare metode! Stroji še bolj ropotajo ko prej. . . Tudi pri tistih podjetnikih, ki so za praznike „očistili“ svoje duše, se delovne metode niso zboljšale, čeprav jim je bilo odpuščeno pod pogoji, da v naprej ne bodo več grešili. . . Ali ni to farizejstvo?

Kako dolgo naj še delavno ljudstvo prenaša bič svojih izkoriščevalcev? Ali ni krivica, da ogromna večina prenaša toliko trpljenja, povzročenega po maloštevilnih pijavkah, katerih „socialni čut“ je instikt po razkošju, šovinizmu in pohoti. Ali naj proti majhni kasti brezsrčnežev nastopa masa ljudstva s „pravičnostjo“ in „usmiljenjem“, ki se potom njihovih eksponentov iz dneva v dan oznanja. Temu osporava naravni, kakor tudi pravični človečanski zakon. Zato mora tudi za delavno ljudstvo priti dan vstajenja; — zmaga pravice nad krivico! Upravičena je borba do tega cilja. . . Kdor mu te pravice brani, je enak krvnikom Krizana. — Letošnji prvi maj naj bo praznik duševnega vstajenja ljudskih množic, kar je predpogoj za zdrav temelj, na katerega se lahko gradi enotnost strokovnega, kulturnega in političnega gibanja. Za tem pa resnični praznik vstajenja delavnih množic ni več daleč!

Domache vesti

Podmladek Jadranske straže

državne tekstilne šole v Kranju ima svojo letošnjo prireditev v soboto 23. aprila. Vse mladini naklonjeno občinstvo in one, ki se hočejo poveseliti v prijetni družbi, vabimo, da posetijo to prireditev in s tem nudijo marljivemu podmladku pomoč, da tudi letos doseže svoje koristne cilje. Zbrane točke akademije so zelo pestre. Ostanih pa tudi na zabavi, katero po akademiji priredi K. O. J. S. v Kranju, ki je pod imenom „tekstilna“ postala že tradicionalno priljubljena. — Vabila bo podmladek razposlal vsem, ki jih pozna, zato brez zamere pridite, četudi ga niste prejeli in ga zahtevajte pri blagajni. — Mize se popoldne lahko rezervirajo.

Člani drame Nar. gledališča v Ljubljani gostujejo v torek, dne 26. t. m. ob pol 9. uri zvečer v Narod. domu z dramo „Med štirimi stenami“. Drama je delo domačega pisatelja I. Brnčiča, vsebinsko zelo napeta in je v Ljubljani dosegla najlepše uspehe. — Vstopnice se dobe v predprodaji v trg. g. Hlebša. Poroki. Na velikonočno nedeljo sta se poročila gđc. Lea Sabothyjeva, hčerka odvetnika ter g. Ivan Savnik, sin veletrgovca, oba iz Kranja; na ponedeljek pa gđc. Milena Rovškova, profesorica v Ptujju ter g. dr. Štular France, referent pri Finančni direkciji v Ljubljani. Obema paroma želimo tudi mi mnogo sreče in zadovoljstva!

Zveza gradbenih delavcev Jugoslavije, podružnica Kranj, ima svoj občni zbor v nedeljo dne 24. aprila v dvorani restavracije Semen. Glasovalno pravico imajo samo redni člani, zato se opozarjajo še neorganizirani stavbinci, da pred občnim zborom še vsak lahko pristopi in tako pridobi vse članske pravice naše organizacije, ki je stavbincem tako potrebna v tem obupnem boju za obstanek. Častna dolžnost slehernega zavednega stavbinca je, da agitira za čim boljšo udeležbo, tako da bo ta občni zbor najboljši dokaz naše trdne volje do zmage v borbi za kolektivno pogodbo.

Sprememba posesti. Gospodična Mara Benedikova iz znane kranjske gostilne „Pri Joštarju“ je kupila pretekli teden bivšo Aleševčevo hišo v Tavčarjevi ulici za 200.000 dinarjev. V hiši se nahaja čevljarna „Elita“, ki bo sedaj obrat povečala.

Skupno združenje obrtnikov v Kranju obvešča kandidate za pomočniške izpite, da se bodo ti vršili dne 11. maja. Prijavitelj se je v pisarni združenja med uradnimi urami. Prijave se sprejemajo do srede 27. t. m.

V „Delavski politiki“ beremo: Izjava, Podpisani sem postal žrtev surovega napada. Ker napadalci nisem dal povoda za tak napad, niti ga osebno poznam, smatram, da je ta napad veljal meni kot funkcijonarju organizacije. Gre torej najbrž za organiziran napad. Na tem mestu izjavljam, da sem pripravljen tudi umreti za svoje prepričanje in da je v tem slučaju meni enakovreden, če ne boljši namestnik, že pripravljen. Vsem stavbinskim delavcem pa kličem: Vsi v strokovno organizacijo in uspeh ne bo izostal! — Danilo Škerbinc, tajnik podr. Zveze gradbenih delavcev Jugoslavije. — Daleč smo že res, toda dokler imamo ljudi, ki s tako jasno besedo pogledajo svetu v obraz, tako dolgo se nam še ni treba bati ničesar, pa tudi ne podjetniških trustov?

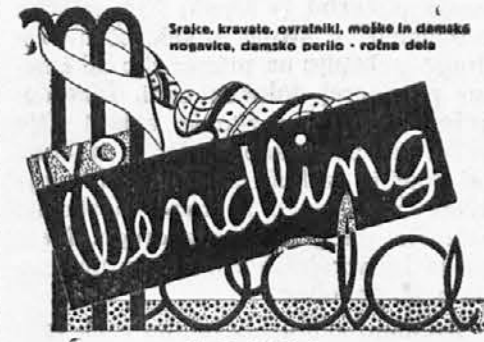
Dokaz zavijanja „Gorenjca“: Pred nekaj tedni je namigaval, kakor bi se krščanski socialisti posluževali koroščev v borbi proti zelencem. Poizvedovali smo in dognali, da je bil prizadet zelenec v Stražišču res napaden še pred meseci (ko je bil vsaj na papirju še član JSZ in zelencev v Kranju še ni bilo). Napada pa niso izvršili krščanski socialisti, ampak neki nacionalisti, ne vemo iz kakšnih razlogov. Tudi „Gorenjčeva“ debela gorjača se je spremenila v resnično čisto navadno palico. „Gorenjec“, kar laži — nekaj blata bo že ostalo na nas! Nas, ki verujemo v pravico, to ne plaši. Prej ali slej bo gotovo prišla vsa resnica na dan in za „Gorenjca“ in njegove „dies irae“ . . . „Delavska pravica“

Naše agilno Tujsko-prometno društvo prične v kratkem z gradnjo paviljona, v katerem bo nameščena Putnikova pisarna. Prostor je dal na razpologo g. veletrgovca Gorjanc in bo nova zgradba stala takoj poleg dr. Šilarjeve odvetniške pisarne. Tozadnevne načrte, ki izgledajo dokaj lično, je izdelal g. ing. Ogrin (kakor za novo šolo in novo pokopališče) iz Ljubljane. Potreben denar je že na razpologo, g. Gorjanc pa se je kot lastnik parcele, na kateri bo stal paviljon, obvezal, da 10 let ne bo zahteval nobene najemnine ali karkoli drugega. „Slovenski narod“ od 20. t. m. piše, da je g. Gorjanc pri tem „pokazal precej razumevanja in širokogrudnosti“, kar je vse-kakor zelo hvalevredno.

Že pred prazniki poluradno napovedane občinske seje radi poddržavljenja policije po naših informacijah ta teden še ne bo, pričakovati pa je, da se bo to vprašanje ventiliralo vseeno že enkrat koncem aprila ali pa začetkom maja. Na mnoga vprašanja glede nastavitve novih treh — tudi v proračunu že predvidenih — občinskih stražnikov odgovarjamo, da nam še ni

znano, če so ta tri mesta že razpisana ali pa celo oddana. Reflektantom svetujemo, da se obrnejo naravnost na občinsko pisarno, kjer bodo gotovo dobili vsa potrebna pojasnila.

„Fantazija in življenje“ Naš velikonočni podlistek z gornjim naslovom je zbudil precej pozornosti, pa tudi nekaj nerazumevanja, zato svetujemo našim čitateljem, da ga še enkrat — toda počasi in gvišno — preberijo ter si šele potem ustvarijo mnenje o upravičenosti vsebine istega.

Kako smo preživeli praznike? Prvi dan v znamenju JRZ: sonce, šunka, pirhi, potice in druge dobrote, drugi dan pod okriljem JNS: dež, sneg, burja in pokvarjen želodec (od dobrot seveda), naslednje dni pa v znamenju težkega mačka in ljudske fronte, kar pa velja seveda samo za tiste, ki so morali v torek zopet prijeti za delo. Kranjski gostilničarji pa so „tistih 14 pirhov“ kar lepo spravili za drugo leto, ker najavljeni gostje letos še niso prišli ponje — težak kamen se jim je odvalil od srca: ta salamenska „Sobota“ dela res prav nepotrebne skrbi! Samo če bi bilo res, da ta preklicani urednik že drugo službo išče — da bi jo le kaj kmalu dobil! — potem bodo gostilničarji predvsem pa naše „špice“ saj imeli mir pred tem človekom in se bo v nočeh od petka na soboto le malo bolje spalo — kljub temu preklicanemu revmatizmu!

Skofja Loka

Iz obrtniških krogov smo prejeli: Na članek v „Gorenjcu“ od 9. t. m. z naslovom „Zanimivo zborovanje škofjeljskih obrtnikov“ poročamo, da so v tem članku navedene vesti netočne in neresnične. Stvarni in točno resničen potek občnega zbora, zlasti pa opis celotnega poslovanja Obrtniškega društva bomo v podrobnih opisih kmalu prikazali javnosti, da si sama ustvari sodbo o onih osebah, ki same sebe proglašajo za edino poklicane voditelje in vodnike škofjeljskega obrtništva. Prav podrobno pa bomo spregovorili tudi o najnovejšem sistemu „amerikanskega“ blagajniškega knjiženja. — Za tak potek tako „zanimivega“ obrtniškega zborovanja ima največ zaslug g. Okorn Pavel, ki je vodil tajništvo in je bil trdno uverjen, da bo isto vodil tudi še naprej, ker je tudi sam sestavil novi odbor, v kate-

Poslano

Radi članka, ki je izšel v „Gorenjcu“ z dne 16. aprila t. l. pod naslovom „Denuncianstvo“, bom vložil zoper „Gorenjca“ tožbo po zakonu o tisku, ker je ta članek tendenciozen in presega meje objektivnega poročanja o poteku kazenskih razprav. Vrh tega kazenska zadeva proti meni še ni pravomočna in bom imel še na prizivni stopnji priliko, da dokazem, da nisem v inkriminiranih pismi v nobeni zvezi. Kranj, dne 22. aprila 1938.

Ignac Andrašič

rem sodeluje seveda tudi osebno; toda novi odbor mu je — na presenečenje nas vseh — že na prvi seji dal nezaupnico s tem, da mu je vzel tajniško funkcijo. Prepričani smo, da bo po ugotovitvah nerednosti, ki jih bomo odkrili, dobil še kak funkcijonar „amerikanske znanosti“ nezaupnico.

Otoče

Tujsko-prometno društvo, ki se je ustanovilo in šele pričelo delovati, si je sestavilo svoj delovni načrt, po katerem misli uresničiti sledeče: 1. Zgraditev moderne osebne in tovarne postaje. 2. Zgraditev moderne bano-vinske ceste, ki bi vezala Posavec—Otoče—Dobravo—Kropo—Kamna gorico. Društvo misli zainteresirati za ta dela vso bližnjo javnost in okoliške občine Ovsišje, Mošnje, Kropa, Kamna gorica istočasno pa pozvati banovino in državo, da prispevata in pospešita to za radovljiški okraj velevažno akcijo.

Dobrava pri Kropi

Občinski odbor občine Ovsišje je na svoji seji na velikonočni ponedeljek razpravljal o razdelitvi koruze med občane po znižani ceni. Dosedaj se je vedno prakticiralo tako, da so najmočnejši in najnepotrebnejši kmetje dobili največ koruze. Letos pa je občinski odbor zavzel bolj socialno in pravično stališče ter razdelil koruzo najprej med najrevnejše in najpotrebnejše občane in kolikor možno upoštevati njih gospodarske potrebe. Od te delitve koruze pa so bili izločeni vsi močni kmetje in magnati. Značilno za miselnost političnih nasprotnikov in za njihov socialni čut je, da je bivši župan, ki je brez družine, zaprosil za 300 kg koruze, a nosilec nasprotniške liste pa samo za — 1000 kg! Res skromno in socialno.

Bled

„Soboto“ dobite na Bledu v trafiki pri Francu Maroltu, poleg cerkve.

Obrtniki, udeležite se zborovanja v nedeljo 24. t. m. ob 2. uri popoldne v Park-hotelu.

Za Veliko noč je prispelo na Bled nekaj stotin gostov iz Nemčije.

KULTURNI PREGLED

V „Študijski knjižnici“, ki posluje v knjižnici Nar. čitalnice v Narodnem domu vsak ponedeljek in petek od pol 20. ure dalje, v sredo pa od pol 14. do pol 19. ure, je med drugim na razpologo:

„Dejanje“ (mesečnik za gospodarstvo, kulturo in politiko). Izšla je 4. štev., katere vsebina kaže, da gre revija krepko po začrtani poti. Na prvi strani pozivajo izdajatelji vse Slovence brez ozira na nazorsko pripadnost k združitvi, da se ustvari temelj za skupno reševanje narodnega življenja. Poziv je zlasti namenjen onim Slovencem, ki že danes odločajo o gospodarskem, kulturnem in političnem življenju našega naroda. Bogo Grafenauer piše o nasilju, dr. Jenko o problemih Čehoslovaške, Lampret nadaljuje s „Tvarno duhovno strukturo župnije Ribnica na Pohorju“. Revijo zaključujejo rubrike „Dokument“ (Smrt in laž nad Guernico), „Pregledi“ (Naloge nove Francije, Izolacija malih držav, Sudetski Nemci) in „Književna poročila“.

„Dom in svet“ 3—4 štev. 1. 37/38. Točno po enem letu si je revija toliko opomogla, da je zopet lahko izšla. Vsebinska kaže, da še ni vse v redu in vprašanje je, ali je prebolela razcep, ki ga je povzročil urednik Kocbek s svojim resničnim (in moškim) člankom

o Španiji? Nekako tiho brez jasnega uvodnika je izšla dvojna številka, v kateri tudi zapiski ne povedo krivde prekinitve izhajanja, temveč opletajo z vsemogočimi izjavami naših katoliških velmož. Prav gotovo je res, da se vsi strinjajo z željo umrlega škofa Jegliča, ki je napisal „uredništvo pa tudi vsak pisatelj gotovo želi, naj bi bili vsi članki popolnoma korektni in resnični“. Mislim, da je g. Kocbek to hotel in zakaj je potem moral iti? Ni pa res, da „ne bi smeli resnični in korektni članki nasprotovati resnicam in nazorom, ki jih oznanja katoliška cerkev“, kajli nikjer nimamo jamstva, da bodo „objave zgodovinskih dogodkov objektivno resnične“, če se bomo držali teh nazorov. Zgleda, da bo pač najboljšje, če se revija oprime misli pisatelja Bevka in se bavi izključno z leposlovjem in umetniškimi problemi, kajli v nasprotnem slučaju se zna pripetiti, da bo revija resnično prenehala izhajati. Na podrobnejšo vsebino se bomo še vrnil, opozarjamo pa že danes na zelo aktualen in objektivno pisan članek prof. Kuret-a „Gledališče pod režimi“.

„Europäische Stimmen“ (Pariz). V prvi aprilski številki so priobčeni sledeči članki: Politični pregled z ozirom na najnovejše dogodke. Pripombe k položaju v Čehoslovaški. Henleinova in Hlinkova „avtonomija“. Naš Ivo Brnčič je napisal: Paradoks

„kulturnega sodelovanja“, kjer obravnava kulturno sodelovanje med Jugoslavijo in Italijo. Rumunija po „anšlusu“. V rubriki „Beležke“ in med zgoraj navedenimi članki prinaša revija polno zanimivosti kot n. pr.: Pismo iz Sofije, Andreas Mihalokopoulos, Jugoslovanska rudniška produkcija, Gospod von Pappen, Knjige Steva Kluiča (!), O volitvah obratnih zaupnikov v Jugoslaviji, Velikonemška Donava. Kdor se zanima za naše politično, gospodarsko in kulturno življenje in za delovanje naših novih in starih sosedov, naj naroči to revijo, ki ga bo informirala o vseh važnejših dogodkih objektivno in vsestransko. Naslov se dobi v „Študijski knjižnici“.

„Zdravniški Vestnik“ (strokovno glasilo slov. zdravništva) 2. številka letošnjega leta prinaša sledeče razprave: A. Košir: „O novem povzročitelju raka“; dr. B. Škerlj: „Antropologija v službi socialne medicine“; dr. Kamin: „Sodobno zdravljenje duševnih bolezni“; dr. B. Dragaš: „Skupine otrok in mladostnikov kot zdravstveni, pedološki in psihološki problem“; Zanimivi članki in izsledki so objavljeni v rubrikah: iz prakse — in — pomenki. Tako se bavi v tej številki dr. J. Bežek z zanimivimi primeri ascaridoze, dr. Slivnik z oskrbo Slovenije z bolnicami, dr. Smerdu z reorganizacijo zdravstvene službe na deželi itd. Revijo zaključujejo informacijski članki o zdravni-

ških društvih in obširen pregled medicinske literature s komentarji. Urednik „Zdrav. Vestnika“ je priznani in splošno znani strokovnjak primarij dr. Neubauer Robert, ravnatelj zdravilišča Golnik. „Vestniku“ je priložena 1. št. „Evgenike“, ki je edina naša revija, ki se bavi z antropologijo, evgeniko in genealogijo. Prva številka obsega sledeče članke: dr. Škerlj: „Pithecanthropus erectus“; L. Pipp: „Nazadovanje rojstev, porast povprečne starosti in gospodarstvo“. V „Genetičnem seminarju“ razpravlja dr. Tomažič: „Dedovanje heterocigotnih lastnosti pri potomcih prvega rodu“. Pod naslovom „Književnost“ so kritično obdelane knjige in članki, ki se bavijo z evgeniko itd. V eni kot drugi reviji bo našel tudi lajik marsikaj koristnega in razumljivega.

„Medicus“ (revija za praktičnu medicino i terapijo, Zagreb). V najnovejši 7. št. je napisal dr. Hribar topel članek v spomin na umrlega prof. Šerka Alfreda. Pod raznimi naslovi: Pregled, Originalia, Iz literature, Referati, Novi preparati, Novi pravilniki, Feljtoni in Recepti iz prakse se vrstijo zanimivi zdravniški izsledki in razprave. Kljub temu, da je izdajatelj revije Kaštel d. d., znana izdelovalnica zdravil in drugih medicinskih preparatov, je revija na dostojni višini in šteje med svoje sodelavce tudi znane naše strokovnjake na polju zdravilstva.

Gorje pri Bledu

Tragedija. Vsa okolica je pod vplivom obupne družinske tragedije v vasi Graben. Delavčeva žena Komar Angela je na velikonočno soboto zastropala svoja dva mala otroka in sebe s strihlinom. Vzrok ni točno znan, razrvane družinske razmere pa so pri delavskih družinah običajno posledica žalostnega socijalnega stanja, v katerem dandanes životari naše delavstvo.

Bohinjska Bistrica

Pri nas imamo povsod okoli nas zelo veliko dobre vode, saj smo med gorami; imamo tudi vodovod, ki je vreden občudovanja. Da bi se voda in vodovod preveč ne utrudila, imamo vodo razdeljeno na dva obroka: od polnoči do poldne ima vodo Zg. vas, od poldne pa do polnoči Sp. vas, kar dokazuje, da se mora tudi pri vodovodu dokazati socijalni čut in pa upravičenost do skrajšanja delovnega dne. Kakor vse izgleda se nam obeta novo prepotrebno ministrstvo za vodo.

Voglje

Društvo kmetijskih fantov in deklet v Vogljah priredi v nedeljo popoldan s sodelovanjem okoliških društev proslavo kmečkemu mučeniku Matiji Gubca. Spored je zelo pester in obsega: 1. Slavnostni govor. 2. Deklamacije. 3. Recitacije. 4. Igro „Tlačani“, drama iz kmetjsko-delavskega življenja v petih dejanjih. — Pozivamo vse zavodne ljudi, da se te naše prireditve v čim večjem številu udeležijo. Res častno pa naj bo zastopano kmetjsko-delavsko ljudstvo, da izkaže krvavo zasluženo čast svojemu nekdanjemu borcu za staro pravdo in sedanjemu svetlemu zgledu v kruti borbi za dosego človečanskih pravic naših kmetov in delavcev.

Vzorna kmetija

(Konec)

V zadnjem članku je bil opis vzorne francoske kmetije, osnovane na družinskem gospodarstvu. Dobro se pa zavedajo vsi kmetje, da oni ne morejo vzdržati konkurence s proizvodnjo na veliko, z veleposestvi, kjer je organizirano delo na industrijski način, brez organizacij, ki omogočajo združitev kmetov, to je brez zadrug.

Zgodovina in razvoj francoskega zadrugarstva se zelo razlikuje od našega. Prve kmečke zadruge so obstojale v Franciji že v srednjem veku; bile so predvsem mlekarke zadruge (znane po izdelovanju velikih hlebov sira z imenom Gruyere). Po revoluciji so bile vse stanovske organizacije uničene. Na zakonodajo je vplival razvoj zadrugstva pozno. Šele leta 1884. so bili izglasovani prvi zakoni o organizacijah poljedelcev. Enotnega zadrugnega zakona pa Francija še do danes nima. Pravno se zadruge ustanavljajo ne podlagi zakona o društvih, splošnega državlanskega zakonika in trgovskega zakona. Pod vlado ljudske fronte je bilo izdelanih že pet predlogov zakona o zadrugah in predloženih parlamentu. Veliko oviro predstavlja prizadevanje trustov, ki imajo v rokah večino tiska. Ti prikazujejo razvoj zadrug za proces, ki vodi k podržavljenju in v „boljševizem“. Zakaj so trstisti proti zadrugam? Pariški mlečni trust prekrbuje z mlekom ves Pariz in okolico, torej skoro 6 milijonov prebivalcev. Mali prodajalci mleka so popolnoma podložni trustu, ki po svoje odreja cene mleku. Tako prodaja trust mleko trikrat dražje kot pa ga plača kmetom. Dnevna poraba mleka gre v Parizu v milijone litrov.

Po letu 1884. se je razvil v Franciji pokret poljedelskih sindikatov. To je bilo v dobi razvoja delavskih organizacij. Vendar pokret ni bil razrednega značaja ampak ravno nasprotno. Osnovani so ga razni veleposestniki in plemiči, ki so po proglasitvi Tretje republike ostali brez veljave. Cilj teh sindikatov je bil „vzdrževanje sloge in miru v družbi, čuvanje starih običajev itd.“, torej precej reakcionaren. S časom, zlasti zadnja leta pa so mali kmetje in poljedelski delavci začeli sindikate vporabljati tudi za razne gospo-

darske naloge, posebno za nakupe umetnih gnojil in podobno. Danes že večina sindikatov deluje kot prave zadruge. Številčno predstavljajo ti sindikati organizacijo z 1½ milijoni člani in desetisoč združenji. Centrala je Osrednja zveza poljedelskih sindikatov v Parizu. Sindikati so nadalje grupirani po strokah: zveza vinogradnikov, zveza pridelovalcev pese itd.

Prave zadruge so mlajše in še precej šibkejšje. Skupno jih je 7350. Najštevilnejše so mlekarke zadruge, ki imajo ponekod (v Alpah) 90% mlečne produkcije v svojih rokah. Žitne zadruge pokupijo na primer žito od kmetov po naprej določeni ceni. Tako dosežejo kmetje za žito še enkrat višje cene, ker so prekupčevalci in oderuhi od kupčije izključeni. Žitnih zadrug je 1200. Številne so zadruge za skupno žetev in vinogradniške zadruge. Malo pa je živinorejskih zadrug, „strojnih zadrug in podobno.

Kreditno zadrugništvo ima velik vpliv na agrarno gospodarstvo. Pri Blagajni poljedelskih kreditov, ki je centralna organizacija, je udeležena tudi država. Ta ima po državi mestne blagajne, ki jih vodi malo število članov; za svoje vloge dobivajo po 6% obresti (odtod je v Franciji toliko malih rentnikov, ki imajo denar vloženi v poljedelskih kreditih). Mestne blagajne imajo preko pol milijona članov, kredite pa uživa preko zadrug nad 700.000 kmetov, ki so organizirani v poljedelskih sindikatih. V letu 1936. je bilo podeljenih za eno in pol milijarde frankov posojil. Obstojejo sicer še mnoge gospodarske organizacije, ki pa niso toliko splošne važnosti.

Koliko važnost in kako učinkovito pomoč nudi francoska država kmečkemu zadrugstvu se vidi po velikem razmahu zadrug (žitne zadruge so narasle v teku zadnjih treh let od 780 na 1200), tako da postaja zadrugništvo izraz solidarnosti francoskih kmetov.

SPORT

Celje : Kranj 2 : 2 (2 : 0)

Celje ima v Kranju neverjetno srečo. V spominu je še zadnja prvenstvena tekma med obema rivaloma v Kranju, katera je praviloma končala z istim rezultatom, ki ga je postavil Kranj sam, brez pomoči Celjanov, s tem, da je po bratsko dal gostom dva gola, potem pa še sam sebi dva.

Skoro ista slika se je ponovila v nedeljo. Dočim je pri prvem zgoditku za goste poslal Unter preko nesigurnega in oklevajočega vratarja žogo z glavo v domače svetišče in si zaslugo lahko po bratsko delita med seboj, si pri drugem uspehu za goste lahko lasti 80 odstotkov zaslug levi bek, ostali del pa prepusti desnemu krilu Celjanov, ki je vsled bekovega kikerja lepo predloženo žogo pobral in pod prekasno padlim vratarjem razantno poslal v mrežo. S tem se je zdelo, da je gosliželjski uslužnosli napram gostom zadoščeno in v drugem polčasu je bilo treba skrbeti zase. Tudi ta del naloge so Kranjci z res odlično smiselno igro in prav dobrim startom promptno izvršili. Najbrž bi bili z uspešnim delom še nadaljevali, če bi jim ne bila velevala konca sodnikova piščalka, tista piščalka, ki jim je v teku 90 minut delala mnogo preglavic. Enkrat, dvakrat, zlasti pa tedaj, ko sta celjska beka v kazenskem prostoru nosila kranjskega napadalca po zraku in ga spustila na trdo zemljičo šele, ko je izgubil žogo, smo zastoj pričakovali njenega presunljivega glasu, zato pa se je oglašala pozneje bolj pridno in jim nekajkrat res po krivici zmešala vso štreto, ki bi jo bili, kakor je vse kazalo, najbrž spredli tja do mreže v celjskem голу. V ostalem smo se mogli v teku letošnjega prvenstvenega tekmovanja dodobra prepričati, da jim v Ljubljani piščalka „ne valja“, vsaj tista ne, ki deli usodo belordecim. Če ne bo bolje, bo res treba povprašati v Zagrebu, morda imajo tam kaj boljšega na zalogi.

Celjani so zaigrali v splošnem fair in so bili v prvem polčasu enakovredni nasprotnik, v drugem pa so v pre-

cizni igri domačih skoro popolnoma izgini. Prišli so do šestnajstke le v par sporadičnih prodorih, ki pa niso bili nevarni. Vse sile so postavili v obrambo, vendar pa tudi to ne bi zadostovalo, če bi jih ne rešila sodnikova piščalka. Dober jim je bil poleg starega rutinerja Slamiča vratar, levi bek in pa prodorno desno krilo.

Pri domačih je bilo v prvi polovici vse mnogo premedlo in premeško, kot da ne bi šlo zares. Brezglavo in negotovo je bilo v moštvu zlasti vse ono, kar sicer tvori v njem os, odtod tudi cenene trofeje za goste. Kikerjerji pri bekih so običajno posledica nestalnega treniranja. V bistvu pa je glavna napaka moštva pomanjkanje volje do zmage, saj smo v drugem polčasu prav dobro videli, da zna tudi napadalna vrsta zaigrati, če le hoče. Če bi v prvi polovici tako hotela kot je v drugi, bi šlo Celje domov poraženo z najmanj tremi goli razlike. Odlični v sprednji vrsti je bil Tone na levem krilu. Eden onih redkih je v moštvu, ki igra s srcem (drugi gol!) in ponosom za svoje barve. Če bi še malo bolj pazil na to, da je treba ekonomično izrabljati svoje sile, bi postal kmalu najboljša moč v napadu, tako pa se večkrat zastoj odlično preigra do bele črte in pustil žogo potem preko nje v out, namesto da bi pravočasno poiskal priliko in jo oddal v sredo. Kraj njega je bil prav dober in nevaren Delić. Igra smiselno in požrtvovalno, škoda le, da se je dal speljati svojemu temperamentu in moral predčasno zapustiti igrišče. Brkić v sredi je lepo delil žoge, manjka pa mu občutno kondicije in starta. Tudi Sovinc je bil na mestu, očitno prihaja spet v formo. Upajmo, da bo še stopnjeval, kar je doslej pokazal. Kril-ska vrsta v prvem polčasu razven Bauma ni bila na višku, slabo formo kaže zlasti Unter, pa tudi Tončku se je enkrat zgodilo, da je „plaval“. V drugi polovici je vse temeljito popravil. Srdanović je bil priden in požrtvovalen kot vedno. Tudi on je eden tistih, ki gre do skrajnosti, kadar se je treba boriti. Naj bi si ga ostali vzeli za vzgled.

Razpis — tekme v slalomu na Zelenici

Sportni klub Tržič razpisuje za nedeljo, 1. maja 1938 na Zelenici tekmo v slalomu za prehodni pokal dr. G. Gucklerja. Start ob 10. uri dopoldne.

Tekmujejo moštva 3 v naprej imenovanih tekmovalcev, šteje čas dveh najboljših. Vsak klub lahko pošlje največ dve moštvi. Tekmujejo seniorji in juniorji. Razdelitev plaket in razglasitev izida tekme pri Ankele-tu.

Gorenjska zimsko-sportna podzveza Jesenice
(Službeno)

Vabilo na redno glavno skupščino GZSP, ki se bo vršila dne 24. aprila t. l. ob 14. uri v hotelu Triglav na Jesenicah.

Dnevni red: 1. Čitanje zapisnika zadnje redne skupščine GZSP. 2. Poročila upravnega in nadzornega odbora. 3. Volitev novega upravnega in nadzornega odbora. 4. Določitev mesta Podzveze. 5. Samostojni predlogi Podzveze. 6. Sklepanje o službenem glasilu. 7. Razprava o predlogih članov. 8. Določitev programa za leto 1938/39. 9. Določitev kraja II. izleta gorenjskih smučarjev. 10. Razstava GZSP. 11. Raznosterosti.

Vabimo celotno članstvo, da se skupščine udeleži po pooblaščenih delegatih. Dalje opozarjamo članstvo, da je ta skupščina izredne važnosti za nadaljni obstoj in razvoj GZSP — ker se že sedaj v Ljubljani govori, da se GZSP mora ukiniti in vse klube priključiti Ljubljani. Dalje se bo sklepalo in odločilo radi sodelovanja z ostalimi smuškimi organizacijami, zato naj na skupščini ne manjka nobeden Gorenjski klub. Na tej skupščini se bo tudi obravnavalo stališče GZSP napram JZSS — radi kazni, ki jo je izrekel nad tekmovalci in odborniki GZSP — Jugoslavenski zimsko-sportni savez. V interesu napredka zimskega sporta je, da naši skupščini ne manjka nobenega člana.

Smuk!

U. O. GZSP.

MALI OGLASI

Vaaka beseda Din 1.—; Iskanje služb in mali oglasi soc. značaja vsaka beseda 50 para; prve tri besede debeleje tiskane. Uprava „Sobote“ Kranj, Bleiweisova 7

V sredini mesta

na najprometnejši točki se odda s 1. majem majhen trgovski lokal. Informacije pri K. Jeglč, Kranj.

Opremljeno sobo

oddam dvema gospodoma ali gospodičnoma. Fani Konjedič na Kalvariji 4.

Prodajam hišo

v bližini Kranja, zelo pripravno za trgovca in obrtnika. Naslov v upravi „Sobote“.

Kupujem

stalno kante od olja in podobne. Ponudbe na upravo „Sobote“ pod „Kante“.

Posojilo 30.000 dinarjev

za dobo enega leta iščem za takoj; nudim popolno garancijo in 7% obresti. Ponudbe na upravo „Sobote“ pod „Sigurnost“.

Žarnice

pregorele zamenja za nove od Din 6-50 dalje

„OBNOVA“

pri Franju Nadižar Kranj, Prešernova ulica 18

Pri zamenjavi 50 kom. popust!

FRANC BENEDIK

GOSTILNA TRGOVINA

STRAŽIŠČE

BALINANJE — VRT

NAJLEPŠA IZLETNA TOČKA

TVRDKA

„BEKA“

DRUŽBA Z O. Z.

GLAVNO ZASTOPSTVO

OPEL-AUTOMOBILOV

LJUBLJANA

CELOVŠKA CESTA 38

KDOR RABI
TRPEŽNO BATERIJO
TA KUPI

Dobi se v vseh boljših trgovinah. Naroča se pri

IDES KRANJ

Inserirajte v „SOBOTE“!